

Datum
2026-05-13

Dnr
29/2025
Er referens
U2026/00023

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
u.gv.remissvar@regeringskansliet.se

Skärpta villkor för friskolesektorn – ytterligare förslag, SOU 2025:123

IFAU har tagit del av utredningen och lämnar sitt yttrande utifrån myndighetens uppdrag att följa upp och utvärdera arbetsmarknads- och utbildningspolitik samt arbetsmarknadseffekter av socialförsäkringen.

Yttrandet kompletterar IFAU:s tidigare remissvar över delbetänkandet Skärpta villkor för friskolesektorn (SOU 2025:37), Dnr U2025/01015.

IFAU vill inledningsvis framhålla de principer som betonades i det tidigare yttrandet: nya regelverk för skolan bör utformas så att de skapar tydliga incitament, snarare än administrativa krav med begränsad styrningseffekt. Det är också viktigt att reglerna inte oproportionerligt missgynnar mindre eller idéburna aktörer. Dessa utgångspunkter är vägledande för IFAU:s bedömning av föreliggande slutbetänkande.

IFAU avstår från att bedöma den närmare juridiska och förvaltningsrättsliga utformningen av förslagen och begränsar sitt yttrande till frågor som har tydlig koppling till myndighetens uppdrag.

Sammanfattning

IFAU delar utredningens övergripande ambition att begränsa möjligheterna för aktörer som har uppvisat konstaterade brister eller varit föremål för vissa tillsynsåtgärder att starta, utöka eller förvärva förskolor och skolor. Mot denna bakgrund vill IFAU framföra följande synpunkter:

- IFAU tillstyrker inriktningen i förslagen om skärpta villkor, begränsade möjligheter till expansion samt förvärvsförbud som baseras på huvudsakligen observerbara kriterier, avsnitt 10.3–10.4.
- IFAU tillstyrker förslagen om att förtydliga tillståndsprocessen och beslutsunderlagen, särskilt i avsnitt 11.5.1 och 11.5.4. Myndigheten vill dock framhålla att den föreslagna avgiften till Skolinspektionen för kommunens konsekvensbeskrivning riskerar att höja trösklarna för etablering och expansion, särskilt för mindre och idéburna aktörer.
- IFAU tillstyrker förslaget om sanktionsavgift vid verksamhet utanför ramen för godkännandet (avsnitt 11.5.2). Myndigheten tillstyrkes även förslaget

Datum
2026-05-13

att förtydliga begreppet påtagliga negativa följder samt att förkorta riktmärket från fem till tre år för hur länge en negativ följd ska antas bestå för att räknas som påtaglig (avsnitt 11.5.3).

Motiveringar till IFAU:s ställningstaganden och kommentarer till förslag och bedömningar

1. Observerbara kriterier

IFAU framhöll i sitt tidigare yttrande att krav på att visa långsiktig avsikt riskerar att leda till svårbedömda administrativa krav. Myndigheten välkomnar därför att slutbetänkandets förslag om förvärvsförbud och begränsningar av möjligheten att expandera huvudsakligen bygger på observerbara förhållanden. Det gör regelverket mer förutsägbart, skapar tydligare incitament för regelefterlevnad och underlättar framtida empiriska utvärderingar.

IFAU välkomnar även förslaget att tillsynsinspektionen ska kunna ske mot huvudmän som tillhör samma koncern eller med i huvudsak samma direkta eller indirekta ägare (avsnitt 10.3.2 och 10.4). Det minskar risken att regelverkets effektivitet påverkas av hur en aktör väljer att organisera sin verksamhet, vilket var en farhåga som IFAU framhöll i sitt tidigare yttrande.

2. Konkurrens och ägarstruktur

IFAU tillstyrker förslaget att förtydliga tillståndsprocessen, exempelvis genom krav på att skoladress ska framgå av godkännandet och, för vissa skolformer, genom villkor om högsta antal utbildningsplatser (avsnitt 11.5.1). Myndigheten tillstyrker även förslaget om obligatoriska yttranden från berörda kommuner (avsnitt 11.5.4).

IFAU vill samtidigt framhålla att den avgift som sökanden ska betala till Skolinspektionen för kommunens konsekvensbeskrivning kan utgöra en större belastning för mindre och idéburna huvudmän än för större koncerner. Förslaget riskerar därmed att höja trösklarna för etablering och expansion. Det är därför viktigt att följa upp reformens effekter på konkurrens, mångfald och ägarstruktur inom friskolesektorn.

3. Sanktionsavgift och påtagliga negativa följder

IFAU tillstyrker förslaget i avsnitt 11.5.2 om sanktionsavgift vid verksamhet som bedrivs utanför ramen för godkännandet. Förslaget ligger i linje med myndighetens tidigare ställningstagande att sanktionsavgifter bör baseras på observerbara kriterier för att skapa tydliga incitament för regelefterlevnad. IFAU tillstyrker även förslaget i avsnitt 11.5.3 om att förtydliga innebörden av påtagliga negativa följder. En tydligare definition förbättrar rättssäkerheten och förbättrar möjligheterna att utvärdera hur bestämmelsen tillämpas.

Datum
2026-05-13

I detta ärende har generaldirektör Martin Söderström beslutat. Professor Spencer Bastani och professor Björn Öckert har varit föredragande.

Martin Söderström
Generaldirektör